

Ärende: VN/1972/2020

Begäran om utlåtande om ett utkast till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om redogörelsen.

Optima samkommun omfattar redogörelsens betoning av betydelsen att utbildning och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet för främjande av ekonomisk och social välfärd är internationellt erkänd. Höga förväntningar ställs alltså på möjligheterna att genom utbildning lösa samhälleliga problem och förbättra människornas liv.

Enligt redogörelsen ger utbildningen på andra stadiet studeranden en stark bildningsgrund.

I och med studierna utvecklas studerandena till aktiva medborgare och fullvärdiga medlemmar av samhället. Utbildningen på andra stadiet garanterar en stark allmänbildande och yrkesinriktad grund för fortsatta studier och övergång till arbetslivet för hela åldersklassen och möjliggör kompetensutveckling för hela befolkningen i arbetsför ålder. Utbildningen på andra stadiet ska också i framtiden kunna förändras tillsammans med samhället och arbetsmarknaden.

Kommentarer till kapitel 2. Vision/mål – utbildning och forskning mot 2040-talet

-

Kommentarer till kapitel 3.1 Småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning

-

Kommentarer till kapitel 3.2 Andra stadiet

Den offentliga förvaltningen har till uppgift att trygga medborgarnas grundläggande rättigheter och tjänster öppet och likvärdigt. Undervisnings- och kulturministeriets centrala styrningsverktyg är lagstiftningen och finansieringen samt informationsstyrningen. I Finland har man traditionellt litat på aktörernas dvs utbildningsanordnarnas autonoma ställning. Hur anordnandet av undervisning och

utbildning samt högskolorna sammanlänkas med sina bakgrundsorganisationer varierar och beror på den historiska utvecklingen. Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är kommunernas lagstadgade uppgifter och anordnaren är oftast kommunen. På andra stadiet anordnas gymnasieutbildningen ofta i samma lokaler som den grundläggande utbildningen. Undervisningen och stödåtgärderna för studierna har många gemensamma strukturer.

Yrkesutbildningen anordnas på betydligt mångsidigare sätt. Kommunerna har en viktig roll också i detta men i organisationen med primärkommuner anordnas yrkesutbildning endast i de största kommunerna; den vanligaste huvudmannamodellen är samkommun. En stor del av yrkesutbildningen organiseras emellertid av privaträttsliga aktörer.

Optima samkommun föreslår;

- Om man vill behålla de mindre tätorterna och landsbygden bebodda och arbeta för en positiv utveckling i dessa områden, måste det garanteras tillgång till mångsidiga och kvalitativa utbildningstjänster där både strukturella och verksamhetsmässiga förutsättningar skapas.

Yrkesutbildningens verksamhet och uppdrag

Redogörelsen ger en mycket ensidig och problemfokuserad bild av andra stadiets utbildningsverksamhet (s24). Optima samkommun kan inte omfatta den beskrivning eftersom andelen utexaminerade under föregående år hos oss som är sysselsatta på heltid var 65,8%, studerande på vidarestudier 20,8 % (Vipunen 31.12.2018).

Däremot omfattar Optima samkommun att utbildningen på andra stadiet svarar för att bildningsmålen uppnås för den årskull som avslutar grundläggande utbildningen och för sin del för kompetensutvecklingen hos den vuxna befolkningen. Högklassig yrkes- och gymnasieutbildning skapar för alla ungdomar en stark grund för både deltagande i samhället och arbetslivet och övergång till fortsatta studier. Utbildningen ska vara tillgänglig för alla och den ska stödja allas kompetensutveckling.

Optima samkommun föreslår;

- Andra stadiets uppgift är bl.a. att förbättra och upprätthålla befolkningens yrkeskompetens och utveckla arbets- och näringslivet och svara på dess kompetensbehov. Förslaget att utöka andelen gemensamma examensdelar i de yrkesinriktade grundexamina, innebär samtidigt att andelen yrkesinriktade examensdelar minskar med risk för att basfärdigheterna i yrkesutbildningen

inte utvecklas i tillräcklig grad för att motsvara arbetslivets krav och behov hos en yrkesman eller -kvinna. I utkastet fästs liten uppmärksamhet på yrkesutbildningens delaktighet i utvecklingen av arbetslivet. Inom yrkesutbildningen är samarbetet med arbetslivet en naturlig del. Arbetslivets förändring förutsätter basfärdigheter inom yrket och förmåga att utveckla sitt kunnande under hela yrkeskarriären. Hur säkras detta då en ökning av allmänbildande ämnen planeras.

- Bra att partnerskapet mellan utbildning och arbetsliv fördjupas för att ytterligare förbättra utbildningens träffsäkerhet och kvalitet. Möjligheter till studier på arbetsplatsen skapas genom ömsesidigt samarbete.

- Noteras bör att uppdraget och uppgiften för yrkesutbildning och gymnasieutbildning inte är desamma.

- En utökning av allmänbildande ämnen i examensgrunderna inom yrkesutbildning, skapar ökade förutsättningar för deltagande i vidarestudier. Viktigt att minnas att i regioner med god sysselsättning inom yrken, som yrkesutbildningen utbildar inom, behöver tillgången på kompetent arbetskraft säkras. Där behöver vikten av yrkesämnena betonas. En ökning av allmänbildande ämnen och gemensamma examensdelar får inte ske på bekostnad av utveckling av kunnande inom yrkesämnena.

- Framöver måste tillgången och kvaliteten på utbildning säkras, vilket förutsätter tillräckliga ekonomiska resurser.

- Tillgängligheten på svenskspråkig yrkesutbildning och tillgång till utbildning inom små och mer sällsynta branscher behöver garanteras för att jämställdheten och jämlikheten skall kunna säkras.

- Bra att det föreslås att yrkesstudier och gymnasiestudier på ett ännu smidigare sätt skall kunna kombineras

- Smidiga stadiövergångar behöver utvecklas. Att skapa gemensamma kunskapshelheter och serviceutbud mellan stadierna förutsätter genuint samarbete mellan andra och tredje stadiet.

- Alla studerande inom yrkesutbildning har inte förutsättningar för att efter utbildning delta i både samhälle och arbetsliv eller övergång till fortsatta studier. Studerande i behov av krävande särskilt stöd bör garanteras en meningsfull framtid även om den inte inkluderar aktivt deltagande i samhället eller övergång till arbetsliv.

- Tillräckliga resurser för studiehandledning behöver säkras.
- Finansieringssystemet inom yrkesutbildning behöver framöver utvecklas så att det möjliggör långsiktig utveckling av struktur och nya verksamhetsmodeller. Finansieringsbasen behöver möjliggöra framförhållning och prognostisering av verksamheten. Prognostisering och långsiktigt strategisk planering försvåras idag pga mångfacetterat finansieringssystem.
- Viktigt att finansieringssystemet ändras så att det tillmötesgår behovet av resurser för genomförande av studier som stöder studiefärdigheter.
- I redogörelsen nämns att det krävs en utveckling av anordnarstrukturen inom utbildningen på andra stadiet, dock så att god tillgänglighet på utbildning kan tryggas i alla delar av landet. En god tillgänglighet på andra stadiets utbildning främjar att unga söker sig till yrkesutbildning och gymnasieutbildning. I denna diskussion är det viktigt att regionala skillnader uppmärksammas, likaså olika finansieringslösningar.
- Redogörelsen lyfter upp utmaningar för studerande med invandrarbakgrund. Integrationen i samhället stöds via utbildning och arbete. Därmed behöver olika studievägar utvecklas och stödas.
- Användningen av ny teknologi och digitala tjänster understryks vid förnyandet av utbildningarna.

Optima samkommun, samkommunstyrelsen

21. januari 2021

Kommentarer till kapitel 3.3 Högskolor

-

Kommentarer till kapitel 3.4 Vetenskap och vetenskaplig information

-

Kommentarer till kapitel 3.5 Fritt bildningsarbete

-

Kommentarer till kapitel 3.6 Kontinuerligt lärande – lärande under yrkeskarriären

-

Kommentarer till kapitel 3.7 Undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal

-

Kommentarer till kapitel 3.8 Konst- och kulturföstran och -undervisning och grundläggande konstundervisning

-

Kommentarer till kapitel 3.9 Studiestöd

-

Kommentarer till kapitel 3.10 Utbildning på svenska: situation, mål och åtgärder

-

Kommentarer till kapitel 3.11 Lärande och studievägar för personer med invandrarbakgrund

-

Kommentarer till kapitel 4. Situationsbild och centrala förändringsfaktorer för utbildnings- och forskningssystemet. Skriv vid behov endast ett koncist allmänt utlåtande om kapitlet, och i detalj endast de viktigaste frågorna som ska kommenteras eller som eventuellt saknas.

-

Kass Mathias
Optima samkommun